

PM 2017:215 RII (Dnr 110-1158/2017)

Nästa steg? - Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60)

Remiss från Kulturdepartementet

Remisstid den 19 oktober 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Ärendet

Kulturdepartementet har remitterat betänkandet ”Nästa steg? - Förslag för en stärkt minoritetspolitik” (SOU 2017:60) till Stockholms stad.

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn och analys av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt angränsande frågor. Bakgrunden är regeringens ambition att säkra efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter.

Betänkandet i sin helhet finns tillgängligt på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret konstaterar att många av förslagen är i linje med hur stadens arbete bedrivs för att säkerställa nationella minoriteters rättigheter i stadens verksamheter, men är tveksam till förslaget om en ny myndighet som ska få i uppdrag att följa upp och samordna minoritetspolitiken.

Mina synpunkter

Jag välkomnar den samlade översyn som utredningen har gjort kring arbetet med minoritetspolitik. Det är tydligt att kommuner, landsting och stat har ett arbete kvar att göra för att säkerställa att nationella minoriteter får sina rättigheter tillgodosedda. Förhoppningsvis kan förslagen som presenteras i utredningen bidra till att förtydliga samhällets ansvar för det grundläggande skyddet och vad som ingår i uppdraget att vara förvaltningsområde för ett eller flera nationella minoriteter.

Stockholm ingår sedan år 2010 i förvaltningsområdet för finska. Stadsledningskontorets genomgång av stadens arbete i relation till utredningens

förslag visar att många av förslagen ligger i linje med det egna arbetet. Skulle utredningsförslagen bli verklighet kommer Stockholm att snabbt kunna arbeta utifrån de nya krav och uppdrag som åläggs förvaltningsområden. Detta gäller även förslagen som rör det förstärkta skyddet. Dock måste kompensationen till kommunerna höjas mer än de 100 000 kronor per kommun som föreslås. Kommunerna föreslås få utökade uppdrag och därmed nya kostnader, som staten bör kompensera kommunerna för.

Utredningens förslag om att flytta över uppföljningsansvaret från Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget till en nyinrättad myndighet är något som jag ställer mig skeptisk till. Utredningen har inte riktigt kunnat motivera varför ny myndighet skulle leda till att arbetet med minoritetspolitiken förstärks.

När det gäller äldreomsorg på minoritetsspråk och kommunernas ansvar är det viktigt som utredningen tar upp att äldre ges möjlighet att upprätthålla sin kulturella identitet. Det är viktigt att ta i beaktande att det finns och kommer att finnas äldre som inte kan språket fullt ut men som har en kulturell identitet kopplad till någon av de nationella minoriteterna. Deras rätt till äldreomsorg på minoritetsspråk får inte begränsas.

Jag anser att det är bra att utredningen lägger förslag för hur bristen på personal med språk- och kulturkompetens ska mötas. En grundläggande förutsättning för att kommunerna ska kunna leva upp till kraven för förskola och äldreomsorg är att det finns personal som har språk- och kulturkompetens i minoritetsspråken. Därför bör utredaren föreslå att förslagen som rör detta område bör beslutas om skyndsamt.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 5 oktober 2017

ROGER MOGERT

Bilaga

Remiss, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Joakim Larsson och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Föredragande borgarrådets förslag till beslut godkänns delvis.
2. Som svar på remissen från kulturdepartementet anføres följande.

Vi välkomnar att regeringen vill stärka efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter. I likhet med stadsledningskontoret ställer vi oss dock tveksamma till att en ny myndighet med uppdrag att följa upp och samordna minoritetspolitiken är rätt väg att gå.

Sverige har redan ett mycket stort antal myndigheter och vår uppfattning är att detta stora antal snarare bidrar till mer byråkrati än utgör svar på samhällets problem. Vi är av åsikten att staten ska vara liten, men stark där den finns. Därför bör kanalerna för det viktiga arbetet att säkerställa minoriteters rättigheter utarbetas på ett annat sätt än att tillsätta ytterligare en ny myndighet.

Liksom det föredragande borgarrådet anser vi att de 100 000 kronor som anslås till kommunerna som kompensation för det nya arbetet inte förslår för att täcka de tillkommande kostnader som de nya uppgifterna innebär. Staten bör kompensera kommunerna med medel som motsvarar de faktiska utgifterna som skapas i enlighet med finansieringsprincipen.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Utredningens förslag

Utredningens övergripande slutsats är att en stor del av landets kommuner inte verkar i enlighet med lagens krav på stöd till rättigheter för de fem nationella minoriteterna. Majoritetssamhällets kunskaper om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken liksom deras plats i Sverige i dag och historiskt är bristfällig.

Utredningen kommer fram till att Sverige bör behålla den nuvarande ordningen med ett utökat skydd inom förvaltningsområden och ett grundläggande skydd som gäller över hela landet. Förslagen i utredningen är fokuserade på insatser som stärker förutsättningarna för överföringen av språk och kultur mellan generationerna och att integrera de minoritetspolitiska frågorna inom andra politikområden.

Ny myndighet samt lagkrav på mål och uppföljning

Utredningen menar att regeringen bör inrätta en särskild myndighet för uppdraget att följa upp, främja och samordna minoritetspolitiken. Förslaget ska förstås mot bakgrund av utredningens slutsats att den nuvarande ordningen med att Länsstyrelsen i Stockholms län samordnar och följer upp minoritetspolitiken har brister. Därutöver framhålls att den nuvarande ordningen inte har bidragit till att grundskyddet har fått större genomslag hos kommuner och landsting. Vidare menar utredningen att ordningen inte har bidragit till en effektiv uppföljning och återslagrapportering av hur minoritetslagen tillämpas.

Utredningen föreslår dessutom att det införs lagkrav på att samtliga kommuner och landsting ska anta dokumenterade minoritetspolitiska mål och riktlinjer som ska följas upp. Kommuner och landsting ska vara skyldiga att lämna uppgift om sådana mål och riktlinjer på begäran från den föreslagna myndigheten.

Överklagan av beslut

Det finns i dag ingen möjlighet för en enskild person som tillhör de nationella minoriteterna att genom överklagande få en prövning av om personens rättigheter har blivit tillgodosedda. Utredningen konstaterar att det inte är en framkomlig väg att införa en överklagandemöjlighet och att denna fråga istället bör hänskjutas till en framtida utredning om de förslag som utredningen presenterar inte får avsedd effekt.

Förtydligande av minoritetsrättigheterna i skollagen och socialtjänstlagen

Två av förslagen tar sikte på att integrera de minoritetspolitiska frågorna inom övriga sektorsområden. Bestämmelserna om de nationella minoriteternas rättigheter inom förskolan och äldreomsorgen ska överföras från minoritetslagen till skollagen respektive socialtjänstlagen.

Förskola i förvaltningsområde

Utredningen menar att minoritetslagens bestämmelse om att de kommuner som ingår i förvaltningsområde ska erbjuda plats i förskola där hela eller delar av verksamheten bedrivs på minoritetsspråket inte avspeglar Sveriges internationella åtaganden.

Utredaren konstaterar mot denna bakgrund behov av ett förtydligande och föreslår därför att kommuner istället ska erbjuda hela eller en väsentlig del av utbildningen i förskolan på minoritetsspråket. Därutöver föreslår utredningen att skollagen förtydligas så att det framgår att kommuner är skyldiga att erbjuda det barn vars vårdnadshavare begär det plats i förskolan inom fyra månader. Utredningen föreslår även att kommuner föreskrivs en skyldighet att uttryckligen fråga alla vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats om de vill få erbjudande om plats i förskola på finska, meänkieli respektive samiska.

Äldreomsorg på minoritetsspråk i och utanför förvaltningsområde

Utredningen presenterar förslag som syftar till att stärka de nationella minoriteternas rättigheter inom äldreomsorgen både inom och utanför förvaltningsområde.

Utredningen föreslår att den nuvarande bestämmelsen som ger enskild rätt att inom förvaltningsområde erbjudas hela eller delar av verksamheten bör ersättas med att kommuner ska erbjuda hela eller en väsentlig del av omsorgen på minoritetsspråket. För rättigheter som inte är knutna till förvaltningsområdena bör kommunerna enligt utredningen sträva efter att erbjuda hela eller en väsentlig del av omsorgen på minoritetsspråk. Skyldigheten att sträva efter tar sikte på att kommunen är skyldig att erbjuda äldreomsorg i den mån det finns tillgång till språkkunnig personal.

Utredningen menar också att den som erbjuder äldreomsorg också ska föreskrivs en skyldighet att informera om minoritetsrättigheterna.

Tillgången till personal med språk- och kulturkompetens

Utredningen konstaterar att det råder en brist på språkkunnig personal vilket försvårar möjligheterna att bedriva äldreomsorg och förskola på nationella minoritetsspråk. Utredningen konstaterar att det krävs ett mer strategiskt angreppssätt för att säkra tillgången på personal med minoritetsspråk och menar att det krävs insatser på såväl statlig som kommunal nivå.

Utredningen föreslår dessutom att regeringen bör ge lämpliga myndigheter i uppdrag att utveckla uppdragsutbildningar för att utbilda vård- och omsorgspersonal samt förskolepersonal med språk och kulturkompetens. Därutöver menar utredningen att kommuner bör stärka sin kompetens genom att personal erbjuds möjligheten att utbilda sig i ett minoritetsspråk och erbjuda språkstöd till sina anställda. Dessutom bör minoritetsspråk ses som en merit vid lönesättning på samma sätt som andra färdigheter.

Samråd

Utredningen föreslår att förvaltningsmyndigheters skyldighet att samråda formuleras tydligare i lagen. Samråd innebär enligt utredningen att föra en strukturerad dialog i syfte att de nationella minoriteternas behov och synpunkter ska beaktas i myndigheternas beslutsfattande. Dessutom ska det i lagen framgå att samråden särskilt ska beakta förutsättningarna för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna.

För att stärka minoriteternas förutsättningar att samråda föreslår utredningen att den nya myndigheten som föreslås i betänkandet och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor bör få i uppdrag att stärka minoritetsorganisationernas förutsättningar att utöva inflytande genom utbildning och andra kunskapshöjande insatser.

Uppdrag till Skolverket och Folkbildningsrådet

Utredningen menar att målet i skolans läroplaner om kunskap om de nationella minoriteterna uppfylls i alltför liten utsträckning. Skolverket föreslås därför få i uppdrag att genomföra en granskning av läromedel samt att Skolverket ges i uppdrag att öka utbudet av utbildningsmaterial om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken.

Utredningen föreslår även att regeringen ger Folkbildningsrådet i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för ökad medvetenhet om de nationella minoriteterna och deras rättigheter inom folkbildningen.

Utträde

De kommuner som vill ansluta sig till ett förvaltningsområde ska enligt minoritetslagen göra det genom en ansökan till regeringen som därefter beslutar om kommunen ska ingå. Utredningen föreslår att minoritetslagen kompletteras så att det framgår att kommuner som har anslutit sig till att ingå i ett förvaltningsområde också kan ansöka om utträde hos regeringen. Utträdet ska beviljas om det föreligger synnerliga skäl. På så sätt tydliggörs att utträdesmöjligheten ska användas i undantagsfall.

Merkostnader

Utredningen menar att förslagen kan medföra ytterligare kostnader för kommunerna och föreslår därför att kommuner ska kompenseras med 100 000 kr per kommun över en mandatperiod för de kostnader som följer av det förstärkta grundläggande skyddet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 juli 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadens vision om Ett Stockholm för alla tydliggör målsättningen om att staden ska vara öppen och välkomnande, fri från diskriminering samt trygg och säker för alla. Stadens arbete utgår från att de nationella minoriteternas rättigheter är en del av de mänskliga rättigheterna. I staden pågår för närvarande många processer för att minoritetsrättigheterna ska få ett större genomslag i stadens verksamheter och därmed att rättigheterna ska kunna hävdas och åtnjutas av minoriteterna.

Flera av de förslag som utredningen presenterar är i linje med stadens arbete med att stärka de nationella minoriteternas rättigheter. Det gäller till exempel utredningens förslag om hur samråd med nationella minoriteter bör bedrivas och kommuners skyldighet att informera om rättigheter. Förslaget om att kommunens minoritetspolitiska arbete ska utgå utifrån mål och riktlinjer är också i linje med stadens strategiska arbete med nationella minoriteters rättigheter. Likaså är förslaget om hur arbetet med att stärka minoriteternas rättigheter med avseende på förskola och äldreomsorg ska säkerställas i linje med hur staden arbetar och tillhandahåller minoriteters rättigheter. Staden ingår i förvaltningsområde för finska och

erbjuder redan i dag hela eller väsentlig del av förskoleverksamhet på finska. Det finns flera finska förskolor och förskoleavdelningar i staden. Det finns också två sverigefinska grundskolor. I staden finns det också en förskola med judisk, kulturell inriktning och en grundskola med judisk inriktning.

Vad gäller äldreomsorg så kan stadsledningskontoret konstatera att utredningens förslag också är i linje med stadens arbete då det i staden finns två finska äldreboenden. I sammanhanget kan också noteras att i de flesta stadsdelarna finns träffpunkter för finsktalande seniorer. I Stockholms stad finns ett äldreboende som erbjuder omsorg med uttalat judisk profil.

Stadsledningskontoret ser positivt på att det i minoritetslagen föreskrivs en möjlighet att utträda.

Stadsledningskontoret ställer sig tveksamt till om en ny myndighet med uppdraget att följa upp hur kommunerna arbetar med minoritetsrättigheter är en mer effektiv ordning än den nuvarande med delat uppföljningsansvar på Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget. Det är stadsledningskontorets mening att det i utredningen inte finns en analys av på vilket sätt en annan ordning med en ny myndighet, med mindre resurser än såväl Länsstyrelsen som Samtinget förfogar över, kan bidra till att rättigheterna får ett större genomslag.

Stadsledningskontoret konstaterar att utredningen inte har beaktat och utrett frågor som har bäring på det minoritetspolitiska delmålet om diskriminering och utsatthet. Det är anmärkningsvärt med tanke på att det är väl belagt att diskriminering och utsatthet påverkar nationella minoriteters tillgång till rättigheter, inte minst för den nationella minoriteten romer. Likaså hade det varit värdefullt om utredningen hade tagit fasta på och reflekterat över de komplexa frågor som minoritetspolitiken väcker ur ett jämställdhetsperspektiv, i stället för att hänskjuta frågan till den föreslagna jämställdhetsmyndigheten.

Förslagen gynnar barns rättigheter i synnerhet som utredningen uppmärksammar vikten av att det minoritetspolitiska arbetet ska utgå från barn och ungas rätt till inflytande och delaktighet.

Stadsledningskontoret konstaterar att utredningens förslag om att alla kommunerna oavsett storlek ska kompenseras med 100 000 kr per kommun över en mandatperiod för de kostnader som följer av det förstärkta grundskyddet på intet sätt motsvarar de ökade kostnader förslagen innebär. Stadsledningskontoret menar vidare att det vid fördelningen av stödet bör beaktas att större kommuner behöver en högre ersättning jämfört med mindre kommuner.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen besvarar kulturdepartementets remiss av betänkandet "Nästa steg?– Förslag för en stärkt minoritetspolitik" (SOU 2017:60) i enlighet med detta tjänsteutlåtande.